

ՍԹԷՖՆով կարդաց հետևեալը.

հարկ չենք համարիր աւելի մանրա-
մասնութիւններ իջնել: Եւ այս մար-
դեր որ չեն ամենար քնաւ հրապարա-
կով այսպիսի խոշոր սուտեր գրելէ,
արդեօք քաղաքէ քաղաք իրենց թա-
փառած, միջոցին խուլ անկիւններ
մէջ, ապրին անգին, ի՛նչպիսի պոչա-
ւոր խոշոր սուտեր պոռոտախօսու-
թիւններով կը կենցունեն բերանա-
բաց իրենց մտիկ անող խեղճ միամիտ-
ներին ...:

Այդ միամիտների միտքը բանալու
և իրենց դատողութեան կարողութիւ-
նը մի քիչ արթնցունելու նպատակով
է որ գրեցինք այս սուղեր որպէսզի
չկարծեն թէ ամեն ինչ որ կըսուի կամ
թուղթի վրայ տպուած կը տեսնեն,
չիտակ է և իսկոյն չհաւատան: ապա
թէ ոչ նշանակութիւն չենք տար ճան-
կիւղանի գրածին, որ ինչպէս կերելի,
կամ սուտ խօսելու մէջ ամօթի զգա-
ցումը բոլորովին կորուսած պէտք է
լինի անպիսի բաներ գրելու համար
կամ խելքը կորուսած և կամ թէ երբ
կուրք մէկանց կորուսած պէտք է
լինի:

Մ. ֆ.

ՄՕՏԻԿ ԱՆՑԵԱԼԷՆ

Պատմական փառապանծ անցեալ
ունեցող ազգ մ'էինք. իսկ այժմ
ստորուկ օտարին. հայրենիք մ'ունէ-
ինք ազատ Հայաստան, օտարն է
խել. 500 տարեէ ի վեր սոսկալի
բռնապետութեան մ'ենթարկուած,
գոյութիւնն իսկ անխնայ անհետանալու
վրայ էր, «ապահովե՛նք գոյութիւն-
նրա» ըսինք յեղափոխութեան միջո-
ցով, «վերականգնե՛նք կրկին ազատ
Հայաստանը» գոչեցինք և առաջ նետ-
ուեցանք, ապաքեղ դուրս եկանք
իրէն յեղափոխական գործիչներ, քա-
նի տարիներ անանելով յեղափոխու-
թեան կարապետ Արմէնիա թերթի
մտքերովն ու գաղափարներով. բայց
երկար չհետեցինք Արմէնիային և
մէկ ու կէս օրուան մէջ ազգ մը, հայ-
րենիք մը փրկելու տենչով վառուած
և սօցկալիզմ քարոզող «Հնչակ» մը

«Սիրելիք իմ Լուսա».

«Եր յուսամ թէ ամենքնիդ ողջ առողջ
էք և կենդ ա՛յ հիւանդ չէ. բայց դարձ-
եալ տուէք իրեն ինձմէ առած դեղե-
հատներդ: Առաւուրը ի՛նչպէս կերթայ
ձեր կողմը: Երկու շաբաթ կայ որ ասկից
անցելով չտեսայ, կը յուսամ թէ հիւան-
դութեան պատճառով չէ: Այստեղ դալու
առանձն երանգովի դեղաբանէ ինծի 10
դրուշի պիտի տունս գնէ, որովհետեւ հա-
տած է քովս եղածը:

«Դուրս բարեւ տեսցնեմք ինքն».

Ս. Երզնկա

— Արդարեւ այս նամակը ծածկադիր է,
գիտեց Չամբնով:

— Հիմա տաճկերէնի թարգմանէ, հրա-
մայեց պէ՛յը:

— Աթէ հասկնալ ուզիս, շատ բան կը
հասկցուի ասկէ, ըսաւ Սթէֆանով պէյին
և սկսաւ թարգմանել:

— Կեցի՛ր, ընդմիջեց պէյը դեռ սկզբ-
ընէ. այդտեղ դեղահատ ըսելով պէտք է
հասկնալք գնդակ:

— Կարելի է, դիտեց Չամբնով:

Պէյը ամպի պէս մուր արձակեց բեր-
նէն, դէմքին հպարտ և ինքնահաւան

ստեղծեցինք բոլորովին անփորձ և
բուն երկրին մէջ գործելու եղանակնե-
րին անծանօթ գործիչներով շրջա-
պատուած. ոչխարամուտեմամբ հե-
տեցինք նորան, չինայեցինք մեր
բարոյական, նիւթական և ֆիզիքա-
կան ոյժերը. «Հնչակ»ը հնչել սկսեց
1890 թուի կ. պոլսի Գում-Գափուի
ցոյցէն սկսած, մայրաքաղաքում եւ
ղած ցոյցերը արձագանք գտան նաեւ
Տաճկահայաստանի ամեն մի Հայ եղած
անկիւններում, ահաբեկ կոտորածների
շարք մը ստեղծեց զընդընդուն «Հըն-
չակ»ը: Հայ ժողովրդի մէջ դեռ կա-
նոնաւոր յեղ. կազմակերպութիւն չը
կար, ժողովուրդը չկարողացաւ դուրս
գալ թշնամու առաջ իրեն կազմակեր-
պուած մարմին մը, պատրաստ չէր,
ոչխարի պէս մորթուեցաւ: Վիժած
«Հնչակ»ը բնականօրէն մեռաւ, այլա-
սեռուած քասովարդ մը հրապարակ
եղաւ որ ապակեգրոնացական կոչուած
սկզբունքով «Դրօշակ» մը ծնաւ:
«Մեծ-Մարդասպան»ի սուրը կրկին
սկսեց գործել. ի՛նչ ցոյց և կոտորած
որ պակաս էր թողել այլասեռուածի
նախորդը, լրացրեց «Դրօշակ»ը և
դեռ աշխատում է հոգեարք դուռ-
թեան մէջ որքան կարելի է ինքը Հայ
գոհների առաւելութիւն մը կապէ
«Հնչակ»ի ունեցած գոհների քանակու-
թեանէն. ի՛նչքան ի՛նչ և դափնինք
ստացաւ նախորդը մօտիկ անցեալի
յեղ. պատմութեան մէջ, ինք ևս պա-
կաս չստանայ:

Բուն Տաճկահայաստանցի երկա-
րամայ փորձառու և խոհուն գործիչ-
ները՝ բաւական չէր որ ամենախիստ
կերպով հալածուէին քննադատի կառա-
վարութիւնէն, սրտմաշուէր իրողու-
թիւն, ներքուստ նրանք ենթարկուե-
ցան նաեւ դրսեցի գործիչների ամենա-
կեղտոտ տեսակէտէ հալածանքներին,
այլիս չնգոքացաւ երկրացի գործիչ
ները ոյժն ու անմիջական ազդեցու-
թիւնը իրենց տան եղբայրներին վը-
րայ, հայրենակից երիտասարդ ոյժե-
րի վրայ, կատարուեցաւ «Մարդարէ
ի գաւառի իւրում» պատիւ ո՛չ ունի»
ասացուածքը: Ժեզուիտ միսիոնար-
ներին հաւատացին Տաճկահայաստանի

արտայայտութիւն մը տալով, և կրկին
ականջները տնկեց:

Սթէֆանով շարունակեց:

— Կեցի՛ր, նորէն ընդմիջեց պէյը. ա-
ռաւուրը մասին կը հարցնէ: Հասկցայ,
այսինքն կը հարցնէ թէ ի՛նչպէս կերթայ
պատրաստութիւնը: Այնքան ապուշ
չեմք, եւ պէյը աչքով նշան բրաւ Չա-
մանովին իբրեւ թէ ըսել կուզէր. «Գուն
մի՛ նայիր որ Հիւանդ պէյը ծեր է, իո-
րամանկ աղուէս է անիկա և անանկ դի-
րաւ չխաբուիր»:

Սթէֆանով կրկին շարունակեց: Երբ ե-
կաւ այնտեղ ուր կըսէր «կը յուսամ թէ
հիւանդութեան պատճառով չէ», նորէն
ընդհատեց Սթէֆանովը և Չամանովին
դառնալով հարցուց.

— Խրիստոսի Էֆէնտի, այստեղ որ հի-
ւանդութիւն և սուղութիւն յիշուած
է, քիչ մը մուտ կերեւի: Գուն ի՛նչպէս
կը թարգմանես այդ բառերը:

— Կարծեմ թէ հիւանդութիւն ըսելով
պէտք է հասկնալք առողջութիւն, իսկ
սուղութիւն ըսելով՝ հիւանդութիւն,
պատասխանեց լրտեսը լուրջ կերպով:

Պէյը սկսաւ մտածել: Այնպիսի մարդի

ժողովրդեան մի մասը. յեղ. գործի
ղեկը օտար երկրացի խակ և թեթեւա-
մի ո գործիչների ձեռքն անցաւ և ա-
հա հետեանքը առջինիս կը տեսնենք,
որով Տաճկահայաստանը ներկուեցաւ
հարկւր հազարաւոր անմեղ գոհներով
բոլորովին զուր և անօգուտ սեղ:

Մեծ գործը մեծաքանակ գոհողու-
թիւնէ պահանջում, այդ մեր համոզումն
է. տայի՛նք ցարդ եղած գոհների, վը-
նանների կրկինը ուրախութեամբ,
բայց միայն այն ժամանակ երբ անհը-
րաժեշտութիւն լինէր, երբ արդէն
Հայ ժողովրդի մեծամասնութեան
սրտի, մտքի և հոգու մէջ մարմնացած
կը լինէր յեղափոխութիւն սուրբ խօս-
քը, ապա և ուրեմն այդ խօսքի մար-
մնացումը գործնականապէս չըլժայած
կը լինէր իրար Հայ սրտերը յեղափո-
խական կանոնաւոր կազմակերպու-
թիւնով մը:

Բայց կարգ մը բախտախնդիրներ
յեղափոխութիւնը իրենց խենթա-
թեանց համար պատնէշ մ'անելով,
դիմակաւորուած յեղափոխականի վեհ
անուան և կոչումի կերպարանքին տակ,
Հայ ժողովուրդը իրենց քմահաճոյքի
խաղաղ ըրին, ամենէն սոսկալի ան-
բարոյականութիւնները կատարուե-
ցան օր ցերեկով, արեգակի տակ. ա-
մենաանխիղճ կերպով սրբապղծեցին
յեղափոխութիւնը ...:

Բուն յեղափոխականին և դիմակա-
ւորին չկարողացաւ զանազանել պար-
զամիտ ժողովուրդը, չարաչար խաբ-
ուեցաւ դիմակաւորներէն և դեռ խաբ-
ւում է մի մասը. վերջինների վրայ
իր ունեցած հաւատքը կորսնցնելուց
յետոյ, Հայ ժողովուրդը չուղեց և չի
ուզում հաւատալ նաեւ ճշմարիտ և
անձնուէր գործիչներին, նրա՛նց, ո-
րոնք իրենց ամբողջ գոյութեամբ նը-
ւիրուած են հայկական սուրբ դատի
իրագործման նպատակին. հուսկ ու-
րեմն յեղափոխական գործը, Հայ ազ-
գի պաշտելի յուսոյ խարխիւր, փըր-
կարար գործը, ներկայիս անկերպա-
րան, լքուած վիճակին ենթարկուե-
ցաւ, ինչո՞ւ. — որովհետեւ բուն տան
տէրերը, որոնք իրաւացի կերպով
պէտք է կառավարէին յեղ. գործը,

մը կերպարանք առաւ որ իբրեւ թէ լիովին
հասկցած է այդ խորմատ պատասխա-
նի ամբողջ նշանակութիւնը:

— Հասկնուեցաւ գործը, ըսաւ յաղ-
թական կերպով:

Երբ ֆրեյմաքի վերսկսաւ ընթերցումը
և «պէլատոնա» բառին հասաւ, պէյը
ընդմիջեց և գուարթութեամբ պոռաց.

— Օ՛, այդտեղ ա՛յ ճորդան գրեթէ.
Տէպլա Պոնա, հէ՛, ան ալ մէջն է ըսել
է...: Աս ամեն անգամ որ այդ ճատին
կը հանդիպեմ, միշտ մտքս կանցնի որ
այդ կնոջ մէջ դե կայ և թշնամութիւն
կը խորհի թագաւորին դէմ:

Պէյը խօսքերը կը վերաբերէին 65 տա-
րեկան պառաւ Պոնային, որ առաւու երե-
կոյ եկեղեցի կերթար. և միշտ գոնաքի
առջէն էր կանցնէր:

Սթէֆանով և Չամանով իրար նայելով
ժպտեցան, Բացատրեցին պէյին թէ այս-
տեղ խօսքը ծաղիկ մը վրայ է որ իբրեւ
դեղ կը գործածուի:

— Կարդա՛, կարդա՛ նորէն, ըսաւ
պէյը անհաւով:

(Շարունակելի)

շարժումը Տաճկահայաստանում, ան-
մտօրէն հալածուեցան, հեռացուեցան,
ինչպէս վերն ըսինք՝ նոյն խակ կարգ-
մը ինքնակոչ գործիչներէն, և բնական
է որ Հայկական խնդիրը այս վիճակին
պիտի հասնէր, իր երեխայ վարիչնե-
րի անհիմ գործունէութեան շնորհիւ:

Դեռ այս աղի լեզի փորձառութիւն-
ներէն յետոյ, Հայ ժողովրդի գոնէ
դիտակցական մասը արդեօք կարո-
ղացաւ հասկնալ թէ անցեալի արիւ-
նալից ցոյցերի և յիմար ու աղայա-
կան, անհետեանք՝ յեղափոխութեան
անուան տակ եղած՝ գործերի մէջ մաս-
նակցութիւն չեն ունեցել բուն Տաճ-
կահայաստանցի լուրջ և խոհուն յե-
ղափոխական գործիչները և չպիտի ու-
նենան դեռ ապագայում՝ եթէ ցարդ
մնացել են մեր մէջ անպէտք ցոյցե-
րով ոգևորող և առաջ բերող՝ այսպէս
անուանենք՝ գործիչներ:

Անկերպարան է և յուսահատեցնող
ներկայ դրութիւնը, ասինք պահ մը
առաջ. դա անհերքելի և ախար փաստ
է. բայց ընկճուի՛ր և յուսահատուի՛ր
տիրող դրութեան ներքոյ. — չերեքք:
Վասպուրականցի յեղափոխականը
իր վասպուրականի գործերը պէտք է
վարէ(1), Չէյթունցին իր Չէյթուն-
նը, Կարենցին իր Կարենը:

Այսքան դառն և խրատական փոր-
ձերէն յետոյ, բաւական շրջահայեաց
և ինքնաճանաչ եղանք. ճանաչե՛նք
ուրեմն և ձեռք տանք մեր սուրբ դա-
տին ճշմարիտ և անկեղծ կերպով նը-
ւիրուած բուն յեղափոխական գոր-
ծիչներին. ունենանք իրական յեղա-
փոխական լուրջ մարմին մը և հետեւինք
նորան. նա՛ կը փրկէ մեզ:

Ո. ՆԱԶ

1898 ապրիլ 20
Վառնա

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐԻՅԻԱ

Վանէն գրած են «Բիւզանդիոն»ին.
«Այս դժնդակ ձմեռուան մէջ ժող-
վուրդը՝ մանաւանդ աղքատ դասա-
կարգը, վերջին ծայր նեղութեամբ
ապրեցաւ: Մինչև մարտի վերջը նը-
պատենք պիտի շարունակուին, ան-
կէ վերջը՝ ինչպէս որ կը լսենք՝ գիւ-
ղացիներուն սերմ պիտի բաժնուի
ցանկու համար: Կաթնօղի Ձերէնե-
րն ալ ոյս տարի բաւական նպաս-
տեցին, թէ և ա՛յն ընտանիքներուն
միայն՝ որոնք ուստեցին կամ անմիջա-
պէս և կամ ետքէն անոնց դասանու-
թիւնը ընդունել և կամ ճաննալ կը-
րօնական թեմակալութիւնին: Արդէն
այս մասին տեղոյս առաջնորդարանը
կրկարօրէն տեղեկագրած է Ազգ-
Պատրիարքարանին Ազգ. Պատրիար-
քարանէն ալ հասած երբեմնակի հա-

(1) Անշուշտ այստեղ լուեկոյն կ'մաց-
ուի մասնաւորապէս բառը: Չենք կար-
ծեր որ արգոյ յօդուածագիրը Հայաս-
տանէն անջատ անջատ հայրենիքներ կա-
մելու գաղափար մը յղացած լինի: Ամեն
Հայ ուր որ գտնուի, պէտք է մտածէ և
աշխատի ընդհանրական հայրենիքին, Հա-
յաստանի համար. բայց ի հարկէ իւրա-
քանչիւր տեղացիներ իրենց տեղական
պէտքեր աւելի կը գիտնան:

Մ. ի.

մեծա նպատակները մեծ օգուտ մը կը լը-
լան ժողովրդին համար : Այս շարժում
ալ քանի մը հակ հագուստներ հասան
որոնք կարօտեալներուն պիտի բաժ-
նուին » :

— Այլապէս զրոյս են « Մշա-
կ»-ին . « Ներկայիս Այլապէս մէջ օ-
րէցօր կը սաստկանայ ներդրումը .
հասցը արդէն սովորական գնէն բարձ-
րացել է , մի քանի ուսումնականներ
ընդ ցորեն առնելու շնորհիւ : Իսկ
գալով կառավարութեան , տուրքեր
անխնայ կերպով կը հաւաքեն , սովո-
րական տուրքէն աւելի » :

ՀԱՅԵՐ Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Ամերիկահայտապահ Տ.Միհրան Պաղ-
տապարեան , Պատ. Ամերիկանեանցի
աներձագը , որ Սալմաստի Ղալապար
գիւղին մէջ Գերմանացիներէ բացած
որբանոցի տնօրէնն է , ձերբակալուե-
լով բանտարկուեալ է , չնայելով որ օ-
տարահայտականներն ինչպէս թիւրքի-
աւ նշնայէս և Պարսկաստանի մէջ չեն
կրնար ձերբակալուիլ , առանց իրենց
հիւպատոսի կողմէն մէկը ներկայ գըտ-
նուելու :

Այս պատճառով ինչոր ծագելու է
Դալիքէժի անդիական հիւպատոսա-
րանին և պարսիկ կառավարութեան
միջև :

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Մոսկուաի Լազարեան ձեմարանի
տեսուչ հանգուցեալ Դեորդ Քանան.
եանցի թողած գումարը որ կտակուած
է բարեգործական նպատակի ծառա-
յելու համար , 47,000 ռուբլի (գրէ-
թէ 126,900 ֆրանք) է : Հանգուցեա-
լի կինը , Տկն. Վառվառէ Քանանեան,
որ կտակատար նշանակուած է , դեռ
չէ որոշած թէ ի՞նչ գործի պիտի յառ-
կացունէ այդ գումար :

ԹԻԻՐԵՒԱՆԸ ԼՈՒՐԵՐ

Սուլթանի քարտուղար Ճէւատ
պէյին համար՝ որ ընծայեցողով Պե-
տերբուրգ զրկուեցաւ պատերազմա-
կան տուգանքի և կրէտէի խնդիրները
կարգադրելու համար բանակցու-
թիւններ կատարելու պաշտօնով , լուր
տարածուեալ էր թէ ռուս կառավա-
րութեան հասկցուցներ է որ Սուլթա-
նը Երեւանի իշխանին կրէտէի կառա-
վարի լինելու համար Չարի թախան-
ձանքին կը զիջանի եթէ Ասիաի
մէջ իր ունեցած երկիրներէ համար
ապահովութիւն տրուի իրեն :

Կ. պօլսէն մայիս 6ին տրուած մի
հեռագիր կը հերքէ Ճէւատ պէյին
մի այդպիսի առաջարկ արած լինելը :

Բէթէրպուրկէն եկած մի հեռա-
գիր կիմացունէ որ Ճէւատ պէյ մայիս
6ին (Ն.Տ.) կալինաի պալատը մայր-
կայսրուհիին ներկայանալէ յետոյ ,
Չարաքոյէ-Սէլօի պալատը գնացեր է
ուր Չարի ներկայութեան ընդուն-
ուելու է իր հրաժեշտի ողջօրը տալու
համար :

— Կ. պօլսէն կը հեռագրեն մայիս

8ին որ յուզուած չէ դադրած Եւթէնի
մէջ : Կառավարութիւնը 7000 զօրք
զրկեց Եւթէնի վրայ . բայց առնց մէ-
կու վաշտը մերժեցին թշնամիին
վրայ երթալ : Կը հաստատուի որ 60
հնթապայ և 200 զօրք սպաննուած
են :

— Կ. պօլսէն կը հեռագրեն մայիս
10ին . « Հայի թանգութեան պատճա-
ռով երէկ խոզութիւն ծագեցաւ Չա-
թաճաի մէջ որ Կ. պօլսէն 80 հազա-
րամէթը հեռու է , Անդրիանուպօլի
երկաթուղիի դժին վրայ : Զօրքերով
պաշարուեցաւ այդ քաղաք : Մեռած
կամ վիրաւորուած շատ կայ » :

ՄԵԾ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, ԹԻԻՐԵՒԱՆ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Քանեաի մէջ մեռած Ֆրանսացի 21
զօրքերի յիշատակին համար կանդ-
նուած արձանի հանդիսաւոր բացումը
եղաւ մայիս 6ին (Ն.Տ.) , Քանեա հաս-
տատուած Ֆրանսացիներէ և զօրքերի
ներկայութեամբ : Բօթիէ ծովափա-
յի առթով հայրենասիրական սըր-
տաշարժ մի ճառ խօսեցաւ :

— Իտալական զօրքերի մի խումբ
տեղաւորուեցաւ Քիսամօի մէջ ուր
գանուող բերդապահ զօրքերի կէսը
պիտի երթան Գանեա :

— Աթէնքէն կը հեռագրեն մայիս
9ին . « Յուն. թուրքական յանձնա-
ժողովն իր պատրաստութիւններ տե-
սաւ թեոսիական թուրք զօրքերի
քաշուելուն համար : Մեծ պետու-
թիւնների պատուիրակները վօլօ հա-
ւաքուելով , թուրք զօրքերի գրա-
ւած քաղաքների վարչութիւնը հիլի-
նական իշխանութիւններին յանձնուե-
լու իրենց աշխատութիւններ սկսեցին » :

— Յունաստանի Երեւոս թագա-
ւորն սպաննելու վորձն ընող երկու
Յոյները , Քարոյիցի և Ճօրճիս , մայիս
9ի (ապրիլ 27) երկուշաբթի առաւօտ
զլիւս ունեցան Բալամիտի բերդին մէջ :

ՅԱՆԱ-ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ֆրանսական « թրանսատլանտիք »
ընկերութեան « Լաֆայէթ » շոգենաւը
որ Սէն. Նազէրէն մեկնած էր պատե-
րադմի հրատարակութեան առաջ և
ճանրորդների ու ապրանքների հեռ
մէկտեղ փոստն ալ կը տանէր , Հաւա-
նաի նաւահանգիստը մտնելու միջոցին
գերի բռնուելով ամերիկեան նաւա-
տորմէն Քէյ. Ուէյթ տարուեցաւ :
Նաւապետը բողբոջ . վաշիկթոնի
Փրանսական դեսպանը միջամտեց և
ամերիկեան կառավարութեան հետ
զրով Քէյ. Ուէյթ զրկուած հրամա-
նին համեմատ արձակուեցաւ « Լաֆա-
յէթ » , որին թողտարուեցաւ երթալ
իր ճանրորդներ հանել Հաւանա :

— Հօնկ-Քօնկէն Նիւ Եորքի « Ու-
օրլտ » լրագրին տրուած մի հեռագիր
կիմացունէ որ Մանիլի նաւային պա-
տերադմին մէջ սպաննական ամբողջ
նաւատորմից որ 13 մարտանաւներէ
կը բաղկանար , ոչնչուած է . 300
Սպանիացի սպաննուած և 400 վիրա-

ւորուած են : Ամերիկեան մարտանա-
ւերէ ոչ մին չէ վտանգուել . Ամերի-
կացիներէն 6 մարդ միայն վիրաւոր-
ուած են . սպաննուած չկայ :

Այս յաղթութիւն մեծ ոգևորու-
թիւն և ուրախութիւն պատճառեց
Միացեալ-Նահանգներին մէջ : Նիւ-
Եորքէն մայիս 7ին տրուած մի հեռա-
գիր կիմացունէ որ քաղաքը դրօշակ-
ներով պարգարուել , փողոցները մեծ
բաղմութիւն լեցուել և հանդիսաւոր
օրի մը կերպարանքն առեր է :

— Նախագահ Մաք-Քինլի Քօնկ-
րէին մի պատգամադիր զրկեց որին
մէջ տեղեկութիւններ տալով Մանիլի
պատերազմին վրայ , իմացուց որ հը-
րամանատար Տիվէյ մայիս 4ին տիրած
է Մանիլի նաւային կայարանին և ծո-
վածոցի բերանը գտնուած ամբոցնե-
րը քանդած է ու բերդապահ զօր-
քերն ալ , իրենց տուած խոստման
վրայ ազատ արձակած է . հիւանդա-
նոցներ հաստատած է ուր հիւանդ կամ
վիրաւորուած 250 Սպանիացիներ կը
խնամուին :

Տ. Նախագահը այս սկզբնական յա-
ղուութեան դրվեստներ կարդալով կի-
մացունէ որ ինք դեր. ծովակալի պաշ-
տօնին բարձրացուցած է հրամանա-
տար Տիվէյը և քօնկրէին ալ կառա-
չարկէ շնորհակալութեան քուէ տալ
անոր :

Ծերակոյտ և Երեսփոխանական Ժո-
ղովքն իրենց հաւանութիւն յայտ-
նեցին Տ. Նախագահի պատգամադրին :

— Միացեալ-Նահանգներ կառա-
վարութիւնը մայիս 8ի երեկոյեան իր
նստի մէջ որոշեալ է ուժգին կերպով
յառաջ տանիլ պատերազմի գործողու-
թիւնները , կարելի եղածին չափ շու-
տով վերջացունելու համար պատե-
րադմը :

Կառավարութիւնը մի հեռագիր
ստացեր է Քիւպացի ապստամբապետ
Մաքսիմօ Կոմէյէն , որ խորհուրդ
կուտայ անմիջապէս դուռել Մաթան-
գան , Սիէնֆիէկօյի գէմ պատերազ-
մական գործողութիւնների մի յենա-
կէտ ընելու համար այդ տեղը :

— Սպանիաի մէջ ներքին խռովու-
թիւններ կը շարունակուին : Մայիս
8ին , Լինարէս քաղաքին մէջ ամբողջ
յարձակեցաւ քաղաքապետութեան
ապարանքին վրայ որի գլուխները գոց
գտնելով , պատուհանները կտրտե-
ցին և ներս մտան , մէջը գտնուած
կարասիները փողոց նետեցին : Ոստի-
կան զինուորութիւնը որ 70 հոգիէ կը
բաղկանար , վրայ հասաւ և ամբողջին
ու զինուորներին միջև կատաղի կռիւ
մը սկսաւ : 12 մարդ սպաննուեցան և
50 մարդ վիրաւորուեցան . դիակնե-
րը փողոցը մնացած , ոչ ոք կը հա-
մարձակէր մօտենալ վերցունելու ո-
րովհետեւ հրազէնքերը երկու կողմէ
կը շարունակէին պարպել : Բաւական
ժամանակ տեսց մինչև որ հանգա-
րութիւն տիրեց :

Ուրիշ մի քանի տեղեր ալ այսպիսի
խռովութիւններ ծագեցան և պաշար-
ման վիճակ հրատարակուեցաւ այդ
տեղեր : Խռովայողներին մէջ կանգա-
ծելի և բաղդալնդիր մարդեր երե-
ցած են :

Խռովութիւնների պատճառներէ
մին ալ եղած է հացի սղութիւնը :
Թագուհին հրովարտակ մը հանեց ու-
րով կը հրամայէ մայիս 7էն սկսած
մաքս չառնել Սպանիա մտած ցորե-
նէն և այլ արմորքներէ , ինչպէս նաև
գեանախնձորէն և լուրիանէն :

— Վաշինկթոնէն կիմացունեն որ
Չատրոնի (Նէպրասքա) մէջ կին զօր-
քերի մի վաշտ կը կազմուի որոնք
Քուպա պիտի երթան կոուելու Սպա-
նիացիներին դէմ : Առնց հրամանա-
տարն է Օրիորդ Ժիլիլ Ատամօ , մի
երիտասարդ օրիորդ որ հիւանալի կեր-
պով ձի կը հեծնէ և շատ ճարպիկ է
քարապին ու ընկճվէր դորձածելու
մէջ : Իր տեղակալներ պիտի լինին Օ-
րիորդ Սըմմըրս որ 1860ի պատերազ-
մին մասնակցած հնօրեայ զինուորա-
կաններէ մէկին աղջիկն է և հանրային
մի վարժարանի մէջ վարժուհի է և Օ-
րիորդ Ուիլեմս , 19 տարեկան մի
թխագէմ գեղեցիկ աղջիկ որ մի հա-
րուստ կալուածատէր է և պատրաստ
է իր ամբողջ հարստութիւն նուիրել
Քուպաի դատին :

ՅԱՅԵՐԻՆ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱԿԻ ԳՈՐԾԵՐ

Բէթինէն կիմացունեն որ Փրանսա-
կան կառավարութիւնը Չինաստանէն
դրամական նոր պահանջներ ըրեր է ,
մի միտինար սպաննուած լինելուն
համար :

— Լոնտոնէն կը հաղորդեն մայիս
7ին որ Նոյն օր Չինաստանի դեսպանը
անգլիական դրամատան (պանք) մի-
ջոցով ճափոնի ներկայացուցչին յանձ-
նեց 11 միլիոն 8 հազար 8 հարիւր 57
անգլիական ոսկի , 16 չիլիի և 9
բէնսի չէք մը , պատերազմական տու-
գանքի հաշուէն : Կը կարծուի որ
անգլիական դրամատան մինչև այժմ
ներկայացուած ամենէն մեծագումար
փոխանակադրին է այս : Վճարումը
եղաւ դրամատան կառավարչին , գեր-
կառավարչին և զլխաւոր գանձապա-
հին ներկայութեամբ : Պատերազմա-
կան տուգանքի և վէճ-Հայ-Վէյի մէկ
տարի դրաման ծախքի ամբողջ գու-
մարը 13 միլիոն անգլիական ոսկին
աւելի կը լինէ . բայց չէքն ու այդ գու-
մարի միջև եղած տարբերութիւնը
հաշուի անցուելով կարգադրուած է :

Այս կերպով վերջացած են հիմա Սի-
մոնդաքիի դաշնագրին համեմատ ճա-
փոնին Չինաստանէն ունեցած դրա-
մական բոլոր առնելիքները :

Տ. ԿԼԱՏԵՍԹՈՆԻ ԱՌՈՂՁԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Տ. Կլատըսթոնի առողջական վիճա-
կը երկուշաբթի կերպով կը վատթարա-
նայ : « Մեծ ծերունի »-ին ոյժերը հե-
տզհատէ կը պախիւն և մօտաւորաւ վը-
տանգ մը կը վախցուի :

ՊԱՏԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Որուսաստանի 19 նահանգներէ մէջ
հացի մասին շատ նեղութիւն կը կրեն ,
անցած տարիի հունիքի պակասու-
թեան պատճառով : Մի քանի տեղերն

արդէն կատարեալ սով տիրեր է. ատոր հետ մէկտեղ ժանտատենդի (քի. փիւս) հիւանդութիւնն ալ տարածուեր է:

Ատոնց օրհնութեան համար՝ հանգանակութիւնները ձեռնարկած են Ռուսիայի մէջ:

— Պէրլինէն կիւսցունեն որ Ռուսիայի ջարն ու ջարունին, ամառին վերջերը, Տարմլթատ պիտի գան մի քանի օր հոն անցունելու: Կը կարծուի որ այդ առթով ջարն ու Ալմանիարի վիհէն կայսրը մի տեսակցութիւն պիտի ունենան իրար հետ:

ՄԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

— Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում առնել կամ մի քան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումները, ըստ լրագրական սովորութեան: Ծանուցումները գիրերը նշանակուած են Արմենիայի ճակատը, տառը՝ գրայ հաշուելով. 1 երկաթագիր (գլխագիր) համար 2 սանդիւն և 1 բոլորը համար 1 սանդիւն. 3 անգամ գրուելիք ծանուցումը գրելու վրայ 10 օրէն կը լինի. 10 և աւելի անգամներ գրուելիք ծանուցումը գրելու վրայ 0/0ին 30 օրէն: Սակարկութիւն չընդունուիր:

Լոյս տեսաւ

ԲԱՅՅԻԻ

ՍՍՄՈՒԷԼ

պատմական վէպը

Ա. Բ. Գ. Գիրք

Հեղինակի վերջին պատկերով

Գինն է 7 շիլինգ

Իսկ «Դաւիթ. Բէկ» հատոր Ա, Բ և Գ վերջաբանով և «Կայծեր» հատոր Բ. լիակատար, լոյս պիտի տեսնեն ներկայ տարուայ ընթացքում, որոնց բաժանարարագրութիւնը շարունակուում է. երկու գրքի միասին բաժանորդագրին է՝ 10 շիլինգ. իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ կարծես 14 շիլինգ:

Ցանկացողները թէ՛ Սաւոնիի և Թէ՛ Բաֆֆիի միւս երկերի համար, կարող են դիմել այս հասցէին

Mme Raffi

270, Uxbridge Road.

Shepherd's Bush,

London W.

ՀՐԱՏԱՐԱԳԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Մ. Փարթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ ժամանակը գեղջ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիններով:

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպասում)

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱՆՈՒՀԻ

Գ. ՍԱԳՄԱՆ ԻՍՐԱԵԼԻ

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՏԱՄԲԱՅՏԱՅ (Սպասում)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱԴՆԵՐԸ. — (Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքների սէկ փոքրիկ պատկերը

կը ներկայացունէ վիպական կերպով) Գին (90 սանդիւն) 1 ֆրանկ 20 սանդիւն. 2. ԳԱՄԱՆ ԲԱՅԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱՆԱՆ ԸՆԹԵՐՏԱՐԱՆ. յետ պարբերական տարածում (Սպասում)

Ե. ԼԻՆԵՐ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱՃԱՐԱՅԱՆՈՒՄ. (Սպասում)

Ը. ԹԻԻՐԳԻՄԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և Իրենց դասի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների թուին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տեղաբնակի վերջը) Գին 50 սանդիւն (35 սանդիւն):

Յ. «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԹՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի և արեւելքային թիւրքերը այժմ բոլորովին պայտած և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի էլ ժողովուրդային գրած առաջնորդայն ցուցակներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուդարարի մէջ որ ուղիւստի գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) (1 ֆրանկ): 1 ֆր. 40 սանդիւն. Ժ. ՎԵԹ (Պոլկարի մէջ Թիւրքերը արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պոլկարներն ինչպիսի միջոցներով դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար) (15 սանդիւն) 20 սանդիւն. ԺԱ. ՓՈՍՏԱՅ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յուններ ինչպիսի միջոցներով դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար) (0,15 սանդիւն) 20 սանդիւն:

ՄԱՆՈՒ ԳԻՐԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիններին մէջ հաշուուած է նաեւ զրկելու փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու զոդները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քլո) համար 25 սանդիւն ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

Արտօսը Հայաստանի կամ Տեղեկագիր Բալուայ, Գարբերդու, Չարսանճագի, Ճապաղուրի և Երզնկայու: Յաւելուած ըստ խնդրանաց ազգասիրաց «Խղան գաւառ»: Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. Վ. Նաթանեան. 2 ֆրանկ:

— ԳԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ. (Յատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ դպրութեաններուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած գիւրութիւններն ընծաւ յելու համար) Աշխատասիրեաց Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիսա Խալու և ընկ. 1897: Ամերիկա դիպոցով Հայերին և կամ արդէն հին գտնուողներին համար շատ կարեւոր գիրք է: Գինն է 1 ֆրանկ և 25 սանդիւն:

ՃԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԳԻՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱՄ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փարթուգալեանի գրած հայեր-նախորդական ոտանաւորներէ մի քանիք ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներէ մէջ և զանազան տպագրութիւններէ տակ իւրերեքեք գրած ոտանաւորներէ որոնք ժամանակին հրատարակուած չէին լինելով կորուսուած են այժմ: Այն մի քանի ոտանաւորներ օրնք իբրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ջիւր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տըպագրուած ազգային երգարաններէ մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիւտուած է, և Ասիա և Արմենիա լրագիրներին մէջ: Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ինչ տպագրութիւններէ տակ ներշնչուելով գրուած են: Գին (40 սանդիւն) 13 սանդիւն:

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍՏԷՐ
(ՀԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՅԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՔԱՐԳԱԼԵԱՆ

ՄԻՐՏԵՔ ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

1894

Պուլկարի անկախութեան հետ ըստներէ մէկին, Չաքարիա Սթոյանովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ դիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետդհետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուլկարիա Սթոյանի ժողովի նախագահ դառնալ, խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուղղորդութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկարիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականների գործունէութեանը մասին: Սկիզբը գրուած է նաեւ հեղինակին, Բրոֆէսօր Լուի Լըժէի, և թարգմանչին միլեւ եղած թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն առթով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը դրէ իր յուսալաւանի վերջ թէ «Չարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողների հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ»:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանկ և 40 սանդիւն:

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանկ է):

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՏԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐԷՆ ԱԻՆՈՒՄՔ)

ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԳՐԵՑ ԱՊԼՂԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թիւրքաւարդական մի հայր իւր ապականուած վարքաբարքով որչափ չարիքների պատճառ դարձած է և վերջ է վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքէ սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Գին 1 ֆրանկ, (75 սանդիւն):

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԻԻՐԱՍՏԵԱՅ (1794-1894)
ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միաժալ գիրքով և լուսատիպ (phototypique) շքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտուի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով Մէլիտիլ գրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն ՔՅՆՅ. Շմառնեանի, պատկերը և բոլորէքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրները, անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետների պատկերներով:

Գինն է 4 ֆրանկ, ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանկ և 50 սանդիւն:

*

*

Գայեկքեարեան Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչեւ մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794-1860. Մէկ լուսատիպ պատկերով: Գինն է, ճանապարհածախքով մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանդիւն:

Վերոգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ շրջակայով:

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲՈՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող Խորէն Նարայէյ-Լուսինեան Սըրբադանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունէն: Գինն է 65 սանդիւն, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով:

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓԱՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԼԻ

Հայերէն տպարան Մ. Փարթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du M^dl
Quai du Canal, 9